

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף מא

ורבי אליעזר מאי טעמא: מניין הוא לומד שמצורע שנטהר מצרעתו צריך לגלח את שערו בתער דוקא?

יליף מראשו: נאמר בתגלחת מצורע "וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי יִגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ אֶת רֵאשׁוֹ" המילה 'ראשו' מיותרת שהרי כבר כתוב שיגלח את כל שערו? אלא מכיון שנאמר בנזיר "כָּל יְמֵי נְזִיר נְזִירוֹ תַעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ" היה מקום לחשוב שנזיר שהוא מצורע יהא אסור לגלח את כל שערו בגלל הנזירות שלו – על כך מלמד 'ראשו' שמגלח.

והנה אם היה יכול מצורע לגלח את שערו שלא בתער, לא היה צורך לכתוב את 'ראשו' בכדי להתיר למצורע נזיר לגלח את שערו, שהרי מותר לו לגלח שלא בתער! (כי ברייתא זו סוברת כדעת רבי יונתן לעיל לט ע"ב שהנזיר חייב רק על תגלחת בתער). אלא בהכרח שמצורע מגלח דוקא בתער, ומכיון שגילוח כזה אסור בנזיר הוצרכה התורה ללמד שמותר לו לגלח כשהוא מצורע.

דחייא: ממאי: יתכן שתגלחת מצורע אפשרית אפילו במלקט ורהיטני, והלימוד 'ראשו' נצרך בשביל ללמד שמותר למצורע לגלח גם בתער, וזאת בכדי להשמיע לנו שמותר לנזיר מצורע לגלח בתער אפילו שנזיר אסור לגלח בתער?

תיחז: אי סלקא דעתך: אם עולה בדעתך שניתן לגלח צרעת שלא בתער, לא היתה התורה מתירה לנזיר מצורע לגלח בתער, משום ש'עשה' (לגלח מצורע) דוחה 'לא תעשה' (לא לגלח נזיר) רק בשאי אפשר לקיים שניהם - וזאת כדעת ריש לקיש הסובר שכשאפשר לקיים שניהם עשה אינו דוחה לא תעשה. ומכיון שניתן לגלח שלא בתער לא יתכן שהתורה תתיר זאת. ואם כן מכיון 'שראשו' מלמד שנזיר מצורע מגלח בתער – בהכרח שמצורע מגלח רק בתער.

ורבנן: מה לומדים מהמילה 'ראשו' (שהרי הם למדו שמצורע מגלח בתער מ'זקנו')?

(המשך בדף הבא ↓)

מיבעי להו וכו': בכדי להשמיע שמצורע מגלח את כל שערו כולל את הפאות, כי היינו חושבים ש'יגלח את כל שערו' חוץ מהפאות, משום שיש לאו של 'לא תקיפו פאת ראשכם', ועל כך באה המילה המיותרת 'את ראשו' ללמד ש'העשה' של גילוח מצורע דוחה את ה'לא תעשה' של הקפת הראש.

קושיא: למה לי למכתב 'ראשו' וכו': והרי כבר לומדים זאת מהמילה 'זקנו' המיותרת, וכפי שמובא בבביתא. ואם כן קשה מדוע צריך שני לימודים לאותו הדבר?

צריכי: צריך את שניהם. אם היה כתוב רק 'זקנו' - היינו חושבים שאין צורך להתיר את גילוח הראש, משום שהקפת כל הראש לא נאסרה באיסור 'הקפת הראש', אלא כל האיסור הוא לגלח את הפאות ולהשאיר את שאר השערות, ומכיון שמצורע מגלח את כל שערות ראשו אין בזה איסור הקפת הראש. ולכן כתבה התורה 'ראשו' ללמד שבאמת יש בזה איסור הקפת הראש, וצריך לימוד מיוחד להתיר לגלח את כל הראש במצורע.

ואם היה כתוב רק 'ראשו' - אמנם היינו לומדים מכאן א. שעשה (גילוח מצורע) דוחה לא תעשה (של הקפת הראש) ב. ועוד, שגילוח כל הראש גם כן נאסר באיסור הקפת הראש (שאם לא כן, לא היה על התורה צורך להתיר זאת במצורע). אך עדיין לא היינו יודעים שמצורע צריך לגלח בתער דוקא.

ועל כך מלמד 'זקנו' - דהיינו הסיבה שהתורה צריכה להתיר למצורע לגלח את זקנו, היא בגלל שהוא מגלח בתער, שאם לא כן הרי יכול לגלח במלקט ורהיטני ולא לעבור על איסור גילוח הזקן (לדעת רבנן).

ורבי אליעזר דאתי עשה וכו': מניין הוא לומד שעשה דוחה לא תעשה?

והתשובה היא מציצית. נאמר "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו: גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה" (- ציצית). מכך שהתורה סמכה את ציצית לשעטנז אנו לומדים שבציצית מותר שעטנז, דהיינו מותר להטיל חוטים של צמר לציצית בבגד של פשתן. וזאת משום שה'עשה' של מצות ציצית דוחה את ה'לא תעשה' של שעטנז.